అయిదు వందల చదరపు గజాల జాగాని వాపీకూప తటాక నిధి నిక్షేప ఆరామ సహితంగా కొనుక్కొని అందులో ఇల్లు కట్టించు కున్నారు నీలమణి గారు. కట్టించుకొని అందులో అప్పు డప్పుడే గృహప్రవేశం చేసేరు; నేనూ అద్దెకి దిగేను. జాగాతో ఆయనకి వచ్చిన ఆరామం — ఒక మావిడిచెట్టు.

నాకు మావిడిచెట్లంటే మహచెడ్డ ఇష్టం. ఏ మావిడిచెట్టునైనాసరే ఎంత సేపైనాసరే అలాచూస్తూ కూర్చోగలను. నాకు ఉండే కొద్దిపాటి తీయని తలపులు కూడా మావిడిచెట్లకే అల్లుకుపోయేయి.

పదేళ్ళ క్రితం — అంటే నాకు పదిహే నేళ్ళ వయసులో — మావూళ్లో ఒకనాటి మధ్యాహ్నం, ఊరవతల, ఉత్తరాన, చేలకి ఆవల, పొలాల అంచున, ఆకా శంలో నల్లని మబ్బులు కంటికి చల్లగా లేస్తూండగా, ఇటు ఎండమాత్రం పాద రసంలా తళతళా మెరిసిపోతూ, గాలితో పాటు పండిన పొలాలమీద పరిగెడుతూం డగా, ఊరి చివర నూతిపక్క నేనొక పూచిన మామిడి మొక్కని చూసేను. దాని సొంపు నేను సరిగా వర్ణించలేను. అత్తవారింటికి వెళ్ళడానికి సిద్ధంగా ఉన్న ముగ్ధలా ఉంది. ఎండలో, లేతగా బరువుగా కొంచెం జాలిగా కనిపిస్తోంది.

ఆ సమయంలో ఆ గాలిలో బేలగా అసహాయగా కనిపించింది.

ఆ మధ్యాహ్నపువేళ, ఆ నూతిలోంచి నీళ్ళు తోడుకొని, ఒక చేత్తో రేకుచేద పట్టుకొని, తలమీద నీళ్లకుండతో ఆ ఎండలో అతి ఒంటరిగా ఒక అమ్మాయి, అత్తవారింటికే కాబోలు, నెమ్మదిగా వెళ్తోంది. ఆభరణా ల్లేకపోయినా ఆమె వంటినిండా — ఆమె లేత శరీరం పట్ట జాలనంతగా — అందం ఉంది. కుండ లోని నీళ్లు కిందకి జారి, ఆమె జుట్టు లోంచి నెమ్మదిగా జారి ఆమె చెంపల్ని జాలిగా తాకుతున్నాయి. ఆనాటి ఎండలో అసహాయగా అతి అందంగా నిల్చున్న ఆ మామిడి మొక్కా, నీళ్ళతో నెమ్మదిగా ఒంటరిగా నడుచుకుపోయే ఆ పల్లెపిల్లా జ్ఞప్తికి వచ్చినప్పుడల్లా, బ్రతుకులోని శ్రమా సౌందర్యం, కష్టం కమ్మదనం. బరువూ బాధా అన్నీ నాకు అతి తీవ్రంగా గుర్తుకొస్తాయి.

ఆ రోజున ఆ పిల్ల. ఎండలో మబ్బులా, చూడ్డానికి ఎంతో చల్లగా ఉంది. ఆమెకీ ఆ పూచిన లేమామిడికీ నా మనసులో ఎందుకోగాని మెలిపడి పోయింది. ఏ మధ్యాహ్నం వేళ మబ్బుని చూసినా నాకు తటాల్న ఆ పూచిన మామిడిమొక్కా, నీళ్ళుతెచ్చే ఆ చల్లని పిల్ల రూపూ గుర్తుకొస్తాయి. మధురంగా ఏ పాట నా చెవిని పడినా, ఆ నాటి ఆ దృశ్యం — ఊరంతా బలబల ఒలికే ఎండా, చేలవతల చల్లటి మబ్బూ, ఆ నుయ్యీ, ఆ మొక్కా, ఒంటరిగా ఆ పిల్లా — ఆ దృశ్యమంతా నా కళ్ళముందు కదలాడి, నాకు గొప్ప సుఖంగానూ అమిత బాధగానూ ఉంటుంది. గాలిలో రేగే పైరు కెరటాలూ, మామిడి తోటల్లో ఏటిగాలి పాటలూ, పల్లె పడుచులూ నల్లమబ్బులూ, నా మనసులో వింతగా మెలిపడి అందంగా అల్లుకుపోడం జరిగింది.

అందుచేతనే, నీలమణిగారు తమ ఇంటి ముందువైపు గది గురించి అద్దె నెలకి ఇరవై రూపాయలు చెప్పినా, అది నాకు హెచ్చుగా తోచినా, వారి ఇంటి ముందున్న మావిడిచెట్టుని చూసి, సరే అని ఒప్పేసుకున్నాను. అంతకంటె చవగ్గా రెండుమూడుచోట్ల గదులు చూసేను. కాని అవి ఇరుగ్గానూ కను చూపుమేరలో ఏ పచ్చని మొక్కా లేకుండానూ ఉన్నాయి. అందుచేత నీలమణిగారి నియమాలకి ఒప్పేసుకొని వారి గదిలో దిగిపోయేను.

నీలమణిగారు చాలా నియమాలు పెట్టేరు. ఒకటో తారీఖు సాయంకాలాని కల్లా అణాపైసల్తో అద్దె చెల్లించి తీరా లన్నారు. దీపాల ఛార్జి. నెలకి రెండు రూపాయలు. అదికూడా ఆవేళకే చెల్లించా లన్నారు. రాత్రి పదకొండు దాటితే దీపం

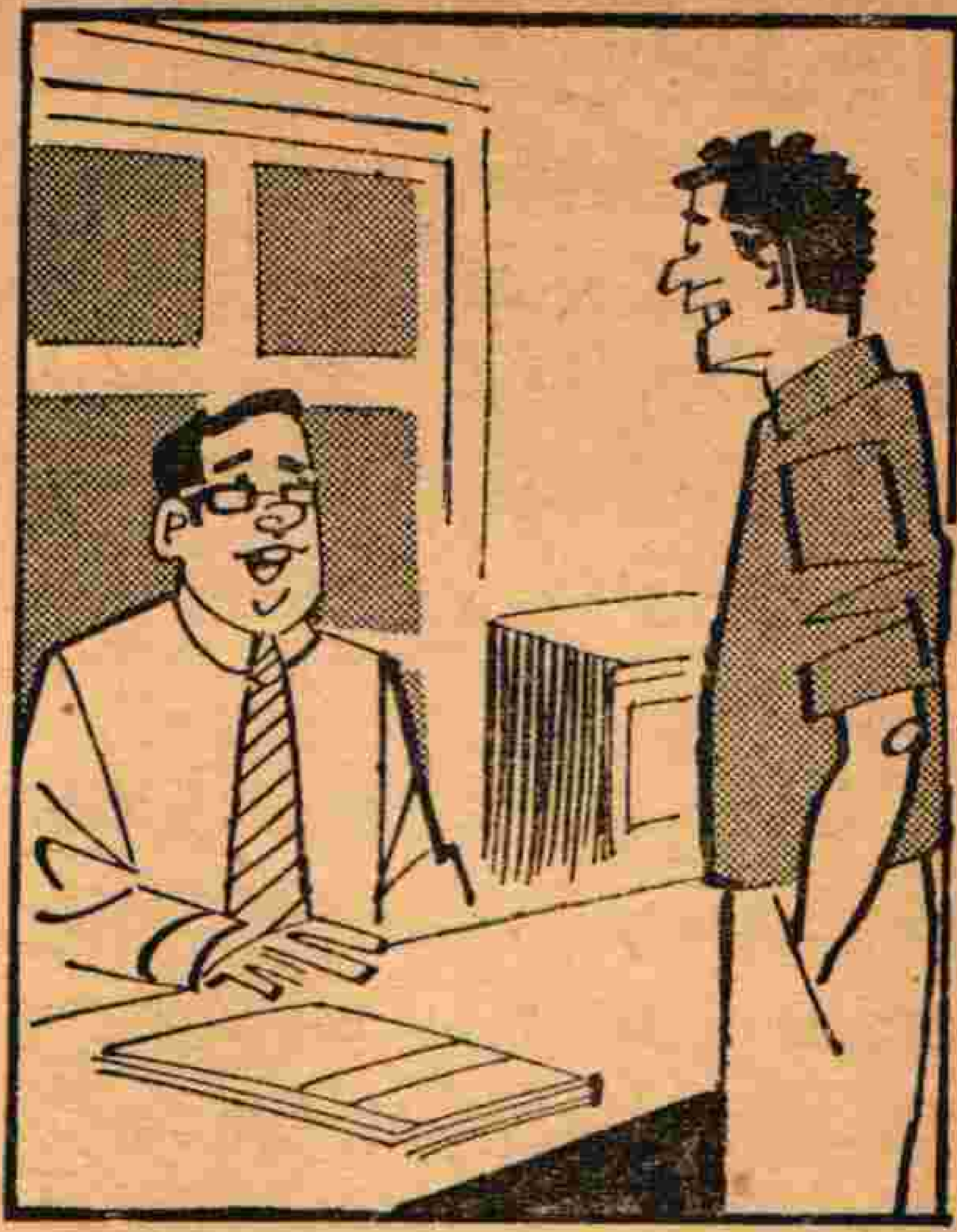

"నేను కనుక్కున్నాను. మీ యింట్లో ఇప్పుడప్పుడే పురుడురాదట. ఇప్పుడెందుకు సెలవు?"

"తమరు కనుక్కున్నారా? అలా అయితే నాకు పెండ్లే కాలేదే, ఎవరుచెప్పారు మీకు?"

వెలిగించ వీలులే దన్నారు. ఆ గదిలో నాతో మాటాడాదారు డెవడూ ఉండకూడ దన్నారు. తల్లీ. చెల్లెలూ, కూతురూ, ముసలి పనిమనిషీ తప్ప నా గదికి ఆడ పురుగైనా రాకూడదన్నారు. నేను అల్లరి చేయరాదన్నారు. బుద్ధిగా ఉండాలిస్మీ అన్నారు. ఇలా ఆయన షరతులన్నీ వల్లించేస్తుంటే నేను అడ్డుతగిలి, "సరే నండీ, గురువుగారూ! అన్నీ మాత్రం ఏకరువు పెట్టకండి, దయచేసి. నాకంతా బోధపడింది లెండి" అన్నాను. అలా అంటే అతను ముఖం చిట్లించుకున్నాడు. కోపం వచ్చిందని గ్రహించి, టక్కున పదిరూపాయల కాయితాలు రెండు తీసి, కరకరమనిపించి, "ఎడ్వాన్సుంచండి" అన్నాను. అతను రెండు నోట్లనీ గప్పున చేరోచేత్తోనూ తీసుకొని బనీనుజేబులోకి తోసేసి, తిరిగి నావైపు తిరిగి, ఏదో మర్చిపోయినవాళ్ళ ముఖం పెట్టేడు. డబ్బు పుచ్చుకోక ముందు ఏ మూడ్‌లో ఉన్నాడో డబ్బు పుచ్చుకున్న తరువాత మర్చిపోయేడు గురుడు.

"రశీదు అక్కర్లేదులెండి" అన్నాను.

"దానికేఁవుంది? ఇస్తాను" అన్నాడాయన.

"అవసరంలేదు; కాని, ఇందాట్లా వరాండాలో చూసేను — ఆడపిల్లేనా?" అని అడిగేను.

"ఏది? ఎవరు? ఓహో! ఆఁ ఆఁ! ఆడపిల్లే" అన్నాడాయన.

"నా గదికి రానివ్వకండి. ఆడపిల్లంటే నా కసహ్యం" అనేసి సామాను తెచ్చుకుందికి చరున వెళ్ళేను.

రెవెన్యూ సర్వీసులో ఉండగా నీలమణిగారు రెండు ప్రపంచ యుద్ధాల తాకిడి చూసేడు. పరప్రభుత్వపు బూటు బరువు మోసి చూసేడు. ప్రజల తిరుగుబాటు చూసేడు. గాంధీగార్ని చూసేడు. ప్రతిరోజూ, శనిఆదివారాలుకూడా, ఆఫీసుకి వెళ్ళి సేవ చేసిచేసి చివరకి తాశీల్దారీ చూసేడు. రిటైరయేడు. ఇల్లు కట్టేడు.

నా పావువాటా కాక రెండు వాటాలు అద్దెకిచ్చేడు. అతగాడు ముష్టి వాళ్ళని వెంట తరుముతాడు. పసిపిల్లల్ని దూరంగా ఉంచుతాడు. బేరం ఆడిఆడి కూరలు కొంటాడు. సువ్వు కొన్న పేపరు ప్రతిరోజూ చదువుతాడు.

నీలమణి.

పేరుమాత్రం నాకు నచ్చింది. అతణ్ని చూసినా, అతడి కుటుంబంలో ఎవర్ని చూసినా నా కిష్టంలేదు. అతను వచ్చిన చింత మొద్దులా ఉంటాడు. కరిచిచూస్తే గండుపుల్లగా ఉండి తీరుతాడు. అతగాడి భార్య ముదిరిపోయిన బాడిదమానులా ఉంటుంది. ముట్టుకుంటే ముళ్లుంటాయి. తరువాత, మీరు చూసేరోలేదో — కొన్ని కొబ్బరిచెట్లుంటాయి. నిటారుగా గంభీరంగా ఉంటాయి. కాయలు మాత్రం కాయవు. అంతా డాబూ అసలు సున్నాను. నీలమణికి అటువంటి కొడుకున్నాడు. అప్పట్లో 'లా' చదువుతూ నూనెకంపెనీలో నౌఖరీకి ప్రయత్నం చేసేవాడు. నీలమణి కూతురు చీకట్లో తుమ్మ దొంకలా ఉంటుంది. అల్లుడామెని బాగా చూసేక జడుసుకున్నాడు; విడిచీసేడు. ఆవిడకో ఆడపిల్లుంది. పిల్లకాదు. పిల్లి. పెంపుడిది.

అందుచేత,

నీలమణిగారి కుటుంబంలో ఎవర్ని చూసినా నా కిష్టం లేదనేది స్పష్టం.

అయితే, వాళ్ళ వీధిగదిలో కిటికీకి దగ్గరగా కుర్చీ లాక్కొని కూర్చొని ఆ మామిడి చెట్టుని చూడ్డం నా కెంతో ఇష్టం. కొంచెం కుడిచేతి పక్కగా ఓ ఇరవై అడుగుల దూరంలో ఉంటుందది. ఎడంచేతి పక్కగా ఏవో రెండు పాదులు తప్పించి ముందు ఆవరణలో మరే మొక్కకూడా లేదు. ఆ మావిడిచెట్లోంచే సూర్యుడూ చంద్రుడూ ఉదయించేవారు. దాని చివర్నే రాత్రివేళ చుక్కలు చిందులు తొక్కేవి. దాని కిందనే పగటివేళ ఎండా నీడా ఆడుకొనేవి. దాని నీడనే వీధిలో ఓ ముసలమ్మ మొక్కజొన్న పొత్తు లమ్ముకొనేది. దాని కొమ్మల్ని నేను చూస్తూండగా, చిలకల జంటలు ఎగిరొచ్చి వాలేవి. ఆ రెమ్మలమీది గాలి విసురుకే ఎన్నో మధురానుభూతులు జలజలా వచ్చి నన్ను ముంచెత్తి పారేసేవి.

ఆ మావిడిచెట్టంటే నా కెంతో ఇష్టం. అయితే....

ఓ రోజున, మకిలిగా లేకుండా నిగనిగలాడుతూ రాత్రంతా శుభ్రంగా ఉంది. మబ్బులేదు. చంద్రుడు లేదు. ఆకాశపు చీకట్లో చుక్కలు, నూనె దీపపు వెలుగులో పసిపాపల కళ్లల్లా, మిలమిల మెరుస్తున్నాయి. గాలిలో కదలిక లేదు. కాని, చల్లదనం ఉంది. నేను యథాప్రకారం కిటికీ దగ్గర కుర్చీలో కూర్చు

న్నాను. ఎదురుగా మావిడిచెట్టు ముసుగేసుకు వచ్చిన ఆడపిల్లలా నిల్చుంది. రాత్రి ఎనిమిదే అయింది. అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. అంతలోనే, పచ్చని వాసనతో బరువుగా బద్ధకంగా ఉన్న గాలిని వత్తిగిలించుకొని, సన్నగా విన వచ్చింది, ఒక కమ్మని పాట. ఎక్కణ్ణించో నెమ్మదిగా వస్తూ, మధ్యమధ్య దారి తప్పిపోయి ఎక్కడికో పోతూ మళ్లీ నా దగ్గరకి దారిచూసుకు వస్తోంది. దాన్ని పట్టుకు దాచేసుకోవా లనిపించింది నాకు. అంతహాయిగా ఉం దది. పాట వింటూ, మరింత హాయికోసం. సిగరెట్టు అంటించి, పొగలాగి ఒదిలి కాసేపు కన్ను మూసేను.

కన్ను తెరిచే సరికి, ఎదురుగా ఉన్న ఆడపిల్ల ముసుగు తీసేసుకొని, పచ్చగా, దీపం వెలుగులో ధగధగా మెరుస్తోంది. నేనాశ్చర్య పోయేను.

మరేం లేదు. పక్కింటివాళ్లు ఆ చెట్టు కొమ్మకి జిగజిగలాడే విద్యుద్దీపాన్నొకటి వేళాడ దీసేరు. దానికింద ఓ మేజా వేసి, చుట్టూ నాలుగు కుర్చీలు వేసుకొని నలుగురు పెద్దమనుషులు పేకాడు కొంటున్నారు. "ఇక్కడ బావుందిరా" అని ఒకాయన అన్నాడు. "ఇన్నాళ్లూ కనిపెట్ట లేదేం?" అని ఒకాయన ప్రశ్నించేడు. "కాయలు తెంపడానికే గాని చెట్టుని మరోలా వాడుకోడం తెలీదు మనవాడికి"

"ఏమండోయి! ఈ పందిని ఎంత తరిమినా తిరిగి ఇక్కడ కొచ్చి దినమూ పొర్లాడు తుంటుందేమండి?"

"ఓహో! అదా! మీరు ఈ ఇల్లు అద్దెకు తీసుకోక ముందు దాని నివాస స్థలము ఇక్కడనే లెండి!"

అన్నాడు మరొకాయన. "నీలమణి విన్నాదంటే నిన్నూ నన్నూ కలిపి నవిలి మింగీయగలదు గట్టిగా మాటాడకు" అని పక్కింటాయన కాబోలు మిగతావాళ్లని హెచ్చరిస్తున్నాడు. "ఆకులన్నీ వాడివి. కాయలన్నీ వీడివి" అని ఒకాయన విరగబడి నవ్వేడు.

ఆ మాటలు నీలమణి వింటేనో? అని నేననుకొంటూ ఉండగానే, వరండాలో ఏదో అలికి డయింది. నెమ్మదిగా లేచి వెళ్లిచూసేను. పొదల మాటున పొంచి చూసే అడవిమృగంలా, ఆ

చీకట్లో వరాండాలో నిల్చొని ఆ వైపు చూస్తున్నాడు నీలమణి. ఆ సమయంలో నా కతణ్ని చూడ్డానికి భయం వేసింది.

నాలుగు రోజుల పాటు కాబోలు ఆ చెట్టుకింద రాత్రివేళ పక్కింటి వాళ్లు పేకాటాడ్డం గమనించేను. అయిదో రోజు సాయంకాలం నీలమణి నా గది లోకి వచ్చి "చూసేవా, అబ్బాయ్?'' అన్నాడు.

అతణ్ని కుర్చీలో కూర్చోమని చెప్పి, "ఏఁవిఁటి చూడ్డం?" అని అడిగేను.

అతను కూర్చోలేదు. మాసిన బని యన్తో, ఎఱ్ఱని పంచెతో అతను, పొగ పట్టిపోయి కాలీకాలని చింతమొద్దులా ఉన్నాడు. పక్కింటి వైపు చూపిస్తూ "వాళ్ల పోయీకాలం చూసేవా?" అని అడిగేడు.

"అవును. పేకాట మంచిది కాదు" అని నే నన్నాను.

"మంచిదో చెడ్డదో - ఆడుకునే దేదో వాళ్లింట్లో ఆడుకోమను. వల్లకాకపోతే వల్లకాట్లో ఆడుకో మను. ఆడుకుని సర్వ నాశనం అయిపోమను. నా కేం నష్టంలేదు. ఆడుకునే వెధవలు ఎక్కడో ఆడుకోక నా చెట్టుకిందా ఆడతారు?''

"జాగా వాళ్లదే కదూ?"

"అయితే అయింది. నా చెట్టుకింద మాత్రం ఆడ్డానికి వీల్లేదు"

"అలా అని వాళ్లతో చెప్పండి"

"చెప్పనూ? చెప్పేను."

"చెప్తే ఏఁవఁన్నారు?"

"ను వ్వెవడి వన్నారు?''

"అంటే మీరేఁ విఁటన్నారు?"

"నేనెవణ్నో తెలుస్తుంది! తెలుస్తుంది కదూ!" అంటూ రివ్వున వెళ్ళిపోయేరు నీలమణిగారు.

ఆ మావిడిచెట్టు నిజంగా నీలమణిదే కాని, దాని మానుమాత్రం ఆయన జాగాలో ఉంది. మంచిమంచి కొమ్మలూ రెమ్మలూ కూడా కొన్ని రోడ్డుమీదికీ కొన్ని పక్కింటివారి జాగాలోకీ పారిపోయేయి. దానికి ఎవరేం చేస్తారు?

మరి రెండురోజులనాడు — ఆదివారం ఆవేళ — ఊరంతా తిరిగి తిరిగి, మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటయింది కాబోలు, బసకి తిరిగి వస్తున్నాను. వచ్చేసరికి వీధిలో చాలా అల్లరిగా ఉంది. ఓచింపిరి జుట్టు ముసలమ్మ ఎవర్నోకాని ఎంపుడు తిట్లు తిడుతోంది. వింటే చెవులు చిల్లులు పడిపోవాలన్నమాట. దగ్గరకెళ్ళి చూస్తే ఆ ముసలమ్మ మొక్కజొన్న పొత్తుల ముసలమ్మ. యుద్ధం ఒకటి అప్పు డప్పుడే ముగిసిందనీ, ముసలమ్మ విజయం పొందిందనీ, శత్రువు మాత్రం పిలక చిక్కకుండా పారిపోయేదనీ గ్రహించేను.

"ఏం ముసలమ్మా! ఏఁవిఁటి అల్లరి?'' అని అడిగేను.

"మీ ఆయన నిద్దట్లోపాడుతున్నా రంటున్నావు,
అవి మాన్పించడానికి మందేదీ లేదే!"
"లేకపోతే కొంచెం బాగా పాడానికి మం
దివ్వండి!"

"అదిగో బాబు! ఆ బోడిముండ కొడుకు!" వాడివల్ల అల్లరంతా వచ్చిందని చెప్పిందామె.

నీలమణికి ఖచ్చితమైన గుండుంది.

"ఏం? ఏఁవఁన్నాడు?"

"ఏటన్నాడా? సెట్టాడిదంట. కొమ్మలాడవంట. మరి మాఁవుఁ ఈ సెట్టుకింద ఇక్కడుండడాని కీల్లేదంట. లూసేన్సుగుందంట! ఆ డు ం డ డ ం నా కు 'లూసెంసు' గుంది. అయితే పోతాడా? పోడు. జాగాఆడిది, సెట్టాడిది. ఇల్లాడిది. ఆడి పెల్లం ఆడిది. కానైతే, బాబూ, తెలకడుగుతాను. ఈ రోడ్డుకూడా ఆడిదేనా?! డబ్బెట్టి కొన్నాడా? నేకపోతే తారూకంకరా కొని కూలోళ్ళసేత దగ్గిరుండి ఏయించినాడా? బోడిగుండూ ఈడూ ఈ రోడ్డుమీద నడ్డానికి ఈ డొక్కడికే అక్కుందా? ఆడొక్కడిదే అక్కని ఏదీ మల్లీ అనమను. అంటే, బోడి గుండు బాగుజేస్సి, ఆడి పెల్లాన్ని సంతకీ, ఆడి కూతుర్ని రేవుకీ అంపకపోతే...." తను తనూ, తన తండ్రి తన తండ్రీ, తన మగడు తన మగడూ కానట్టేనని శపథం చేసింది మొక్కజొన్నల ముసలమ్మ.

రోడ్డుమీది నీడకూడా తన ఆదాలోనే ఉండాలని నీలమణి పట్టుపట్టడం నాకేం నచ్చలేదు. అంతకు మూడ్రోజులముందు అతను వేయించిన వెదురుకంచె దాటి వరాండాలో అడుగు పెట్టేసరికి నీల మణీగా రబ్బాయి ఎదురయేడు.

"ఏఁవిఁటలా నిల్చున్నారు?" అని ప్రశ్నించేను.

"తిట్లు వింటున్నాను." అన్నా డతను.

"ఏం చేస్తాం?" అన్నాను.

"అదేనండీ! ఏం చెయ్యలేం. ఈ లోక్లాస్ నీచపు వెధవల్తో చాలా చిరాగ్గా ఉందండీ" అన్నా డతను.

మరి రెండు రోజులకి వ్యవహారం కొంత ముదిరింది. నేనారోజున ఏడు గంటల రాత్రికి, ఇంటికి (అంటే గదికి) వచ్చేను. పక్కింటివాళ్లు అప్పుడే ఆటలో నిమగ్నులై ఉన్నారు. అయితే, చెట్టుకి మాత్రం దీపం లేదు. టేబిల్ లైటొకటి

పెట్టుకుని ఆడుకొంటున్నారు. వరం డాలో కుర్చీనిండా ఉన్నాడు నీలమణి. నేను వెళ్ళగానే "ఇవాళ చెట్టుకి దీపం పెట్టేరుకారు చూసేవా?" అన్నాడు.

"చూసేను," అన్నాను.

"పెడితే చంపేద్దును."

వాళ్ళని చంపడానికి వీల్లేకుండా ఆ దీపం, చెట్టుమీంచి బల్లమీదకి దిగిపోయి నందుకు నీలమణి చాలా బాధపడ్డాడు.

"కాని, దొరక్కపోరు. అప్పుడు పని పట్టించకాపోను" అన్నాడు.

చూదా మన్నాను.

"దానిపని ఇవాళయిందిలే" అన్నాడు.

"దేని పని?"

"గింజ లమ్ముకునే ముండ! ఆ తాటకి ముండ పని."

"అరె! ఏమయింది?"

"'మీ రోడ్డ్రా వెధవల్లారా' అన్చెప్తే, కానట్టూరుకున్నారు మునిసిపల్ వెధవలు. అప్పుడు బీటు వాడికి మూడ్రూపాయ లిస్తే ముండని జుట్టు పట్టుకు గొరగొర ఈడ్చీసేడు. లేకపోతే, దానికి హక్కుందిట. హక్కు!"

మర్నాడు రాత్రి నేను లేటుగా బసకి చేరుకొనేసరికి నీలమణి నిప్పులు తొక్కుతున్నాడు. వరాండాలో చీకట్లో, అనవత వదనలై, ఇల్లోంచి పీనుగు పోయి నట్టుగా కూర్చున్నారు అతని భార్యా, కూతురూను. నేను వెళ్ళేక కూడా వాళ్లని ఇంట్లోకి "పొండి పొండి" అనలేదు నీలమణి. పరిస్థితి చాలా సీరియస్‌గా ఉన్నదన్నమాట.

పరిస్థితి చాలా సీరియస్‌గానే ఉంది.

ఆవేళ మధ్యాహ్నం, అంతకు ముందెంతసేపటి ముందు కట్టేరో కాని, పక్కింటివాళ్ళ పిల్లలు మావిడిచెట్టు కొమ్మకి ఉయ్యాల కట్టడవేఁ కాకుండా, ఊగుతున్నారుట కూడాను. దిగమనీ, తీసేమనీ నీలమణి కేకలు వేసేట్ట. వాళ్లు దిగాలేదు, తియ్యాలేదు. అప్పుడు తను ఆయుధం పట్టుకు బయల్దేరేట్ట. వాళ్ళ జాగాలో "అడుగు పెడితే చాలు! తంతాం" అన్నారుట వాళ్లు. చిన్నపిల్లలే తంతామన్నారుట. ఇతను మోటాయించబోయేట్ట. వాళ్లు రాళ్ళు తీసేరుట.

కొట్టుకోలేదు కద!

"నే నడ్డీసే న్నాయనా! లేపోతే నెత్తులు బద్దలైపోను" అంది నీలమణి భార్య.

ఇవతల ఈలోపున మొక్కజొన్న పొత్తుల ముండ మళ్లీ వచ్చీసిందిట. పోలీసువాడితో మళ్ళీ చెప్తే "బీదముండ, పోనిస్తురూ" అన్నాట్ట. వాడు దానిదగ్గిర రోజుకి రెండుపొత్తుల చొప్పున తీసుకొందికి వాడికీ దానికీ వప్పందం కుదిరిందిట.

"కుదరకపోతే, ఆ ముండ మళ్ళీ రాగల్దా? ఎన్ని గుండె లుండాలి? బీటు

వెధవమీద కాయితం తగిలించీసేను. సంతకంలేదు. ఎవర్రాసేరో! సరి. అదలా ఉంచు. ఇప్పుడు ఉరితాళ్లా నా పీకలమీదుందికదా, ఈ ఉయ్యాలా నేం చెయ్యడం? పోలీసు రిపోర్టిద్దాఁవాఁ? నీ కెవర్నయినా పోలీసువాళ్ళని తెలుసా?" అన్నాడు నీలమణి.

పోలీసువాణ్ని తెలియడం ఆఫీసర్లకీ, షావుకార్లకీ, అటువంటి మరో పైసా ఉన్నవాడికీ మంచిది కాని మనలాటి వాళ్ళకి మంచిదికాదు. పైపెచ్చు ప్రమాదం కూడాను. అయినా, నా కెవర్నీ పోలీసువాళ్ళని తెలీదు. అలా అని నీలమణితో చెప్పేను.

"పోలీసాఫీసులో పనేస్తున్నావు కదా, తెలియకపోడం ఏఁవిఁటి?" అని నామీద ఎగిరేడతను.

"నేను మేస్ట్రీటు కోర్టులో గుమాస్తాని"

"మరేఁవీఁ?"

"కొత్తగా ఒచ్చేను. నా కెవర్నీ తెలీదు."

"పోనీ అయితే. కాని నీకు ప్లీడర్లనైనా తెలిసుండాలి. తెలీదంటే వీల్లేదు"

"ఒకరిద్దర్ని తెలుసు."

"మంచి వెధవలేనా?"

"అంటే?"

"సలహాకూడా ఫీజుఅడగరుకద!"

ఏమో నేనేం చెప్పగలను!

"నీకు ఉద్యోగం ఇస్తాను. కాని నీకు డబుల్ ఎంట్రీ అక్కవుంటు వ్రాయడం వచ్చా?"
"డబల్ ఎంట్రీ ఏమిటి! ఇన్‌కమ్‌టాక్సు వాళ్లకి నష్టం చూపిస్తూ వ్రాసే అక్కవుంటు కూడా వచ్చునండీ!"

రాగా పోగా నన్నే ఆ ప్లీడర్ల దగ్గిర సలహా పుచ్చుకో మన్నాడు నీలమణి. నాకాపని తప్పింది కాదు.

ఆ ప్లీడర్లు ఏం చెప్పేరంటే: అసలు, నీలమణిగారి చెట్టు కొమ్మలు ఆ పక్కింట్లోకి చొరబడ్డానికే వీల్లేదట. వాటిని వాళ్ళు కొట్టిపారేసి ఆకుల్తోసహా ఈయనింట్లో పారేస్తే వాళ్ళని చేసేదేం లేదట.

దాన్తో, నేనూ నీలమణీకూడా భయపడ్డాం, కొమ్మలు వాళ్ళు కొట్టేస్తారేమోనని. కాని నీలమణి కొంతసేపు ఆలోచించి.

"కొట్టరు" అన్నాడు.

ఎందుకు కొట్టరు?

"కొట్టేస్తే కాయలుండవే!''

ఉండకపోతే ?

"నీకు ప్రపంచజ్ఞానం లేదు. అవి లాగుదామన్నదే కదూ వాళ్ళ దొంగ బుద్ధి!" అన్నాడు నీలమణి. అలాటి బుద్ధిని సుళువుగా కనిపెట్టగల డతను.

"రేపు వాళ్లు ఇంకా ఏదో అల్లరిపెట్ట దల్చుకున్నారుట. పనిమనిషి చెప్పింది" అంది నీలమణి కూతురు.

ఇదేదో చిలికిచిలికి గాలివానగా మారే ట్టుం దనుకున్నాను మనసులో.

అలాగే జరిగింది కూడాను.

అదెలా అంటే –

మర్నాడు సాయంకాలం నేను గది కొచ్చేసరికి ఇంటిదగ్గిర నీలమణి లేడు. రోజూ గుమ్మంలో కుర్చీ వేసుక్కూర్చొని పాపపులోకాన్ని తీవ్రంగా పరీక్షించడం అతనికి అలవాటు. ఆరోజు మాత్రం సీట్లో లేడు. ఇల్లంతా అతి నిశ్శబ్దంగా ఉంది. ఏదో అయిందిరా. అనుకొంటూ నా గది తలుపు తెరిచేను. తెరిచిన చిరు చప్పుడు విని కోబోలు అతని భార్య బైటకొచ్చింది.

"నీలమణిగా రేరీ ?" అని అడుగుతే

"నాకు నోటంట మాట రావడం లేదు" అందావిడ.

"ఏం ? ఏం జరిగింది ?" అన్నాను.

"ఖూనీలు జరిగి పోవలసింది" అందావిడ.

మధ్యాహ్నం సరిగ్గా ఒంటిగంట! ఆయన గడియారాని 'కీ–' ఇస్తున్నారు. గొల్లున కేకలు వినపడ్డాయి. ఏఁవిఁటా అని చూద్దుం. వానరసైన్యంలా ఒచ్చి సేరు వేలెదేసి వెధవలు పక్కింటికి. రావడం ఏఁవిఁటి, మా చెట్టెక్కడ వేఁవిఁటి ? ఎక్కి ఉయ్యాలా రంయ్ఁ మని ఊగడవాఁ, కొమ్మలు పెళపెళ విరిచీడవాఁ, ఆకులన్నీ తెంపి ఎగ రెయ్యడఁవాఁ! వాళ్లు చెయ్యంది లేదు. ఆయన "దిగండ"ని కేకలేస్తే వాళ్ళు తిట్టిన తిట్లు ఇన్నీ అన్నీ కావు. కడజాతి వాళ్లకూడా అలా తిట్టుకోరు. అంతలో– మా పిల్లదాని పిల్లి! చూసేఉంటావు. ఎలకనైనా ముట్టుకోదు. గోవుతో సమానం అనుకో, నోరెరగని జంతువు ఎరక్క మధ్యకి వెళ్లింది. వెళ్తే – వెధవ లందరికీ పక్షవాతాలొచ్చి పడిపోతార్లే – వెళ్తే 'మా జాగాలో కెందుకు రావా'లని తోక పట్టుకు గిరవాటేసేరు. వాళ్లు మనిషి పిల్లలేనా ? అయినా, పెద్దవెధవలే అంతా వెనకనించి చేయిస్తే వాళ్ల ననేం లాభం ? ఇంతకీ పిల్లి క్కాలు విరిగి పోయింది. దాని బాధ ఇంట్లో ఎవళ్ళం చూశ్శేక పోయేం. నువ్వూ చూద్దువుగాని, దాన్ని కూడా పోలీసు స్టేషన్కి పట్టుకెళ్లేరు.

"చూశావే అమ్మా. ఆయన నాస్తికుడట, నరకం లేదంటున్నారు."

"లేకపోవడ మేమిటే! మనం ఇద్దరం కలిసే మంటే నరకం ఉందని ఒప్పించడం ఎంత సేపు?"

"పోలీస్టేషన్ కెందుకూ?" అని నే నడిగేను.

"ఏంచెప్ప న్నాయనా? మా పిల్లి కాలు విరిచేసి. మమ్మల్ని అనరాని దుర్భాషలాడి. మా చెట్టు నాశనంచేసి అంతా వాళ్లేచేసి. పై పెచ్చు మేమే వాళ్లని కొట్టేమని పోలీసు రిపోర్టిచ్చేరట. పిల్లి పిల్ల అలాఅయ్యేసరికి మొర్రో మంటూంటే మా పిల్ల చూళ్ళేక శోషొచ్చి పడిపోయిందికదా. అది కర్రపేడు విసిరి వాళ్ల పిల్లణ్ని కొట్టగల్దా? తాశీల్దారు కూతురు కొట్టగల్దా? కొట్టిందని రిపోర్టిచ్చేరుట! వాళ్ళ పోయీకాలం చూసేవా? మరి ఈయనకూడా రిపోర్టివ్వడాని కెళ్లేరు"

ఈ వ్యవహారం ఎలానూ మాకోర్టుకే వచ్చేట్టుందనుకొంటూ నే నారాత్రి నిద్రపోయేను. అర్థరాత్రి ఎవరో తలుపుతట్టి కేకవేసేరు. ఎవరా అని లేస్తే. ఇంటికి రమ్మని టెలిగ్రాం, మా స్వంత వ్యవహారంగురించి.

పొద్దున్నే బయల్దేరివెళ్లి నేను మూడు రోజులపాటు మావూళ్ళో ఉండిపోవలసి వచ్చింది. వ్యవహారం చివరికి సెటిల్ కాకపోగా, నాలుగోరోజు పొద్దున్న మళ్లీ వెనక్కితిరిగి వచ్చేసేను.

నా గొడవల్లో పడిపోయి నేను మావిడిచెట్టు తగువుగురించి పూర్తిగా మర్చిపోయేను. బండీదిగి, రిక్షా ఎక్కి, ఏదో ఆలోచిస్తూ నీలమణిగారింటి ముందు దిగి. రిక్షావాడికి డబ్బులిచ్చి పంపించేసి, సంచీ చేత్తోపట్టుకుని "పొరపాట్న మరో ఇంటికి ఒచ్చేసేనా?" అనుకున్నాను. కాదు. నీలమణిగారిల్లే! నేను నిర్ఘాంతపోయేను. కొంతసేపు అలా నిల్చుండిపోయేను.

తరువాత లోనికివెళ్ళి, నీలమణిని కేకవేసి పిల్చి,

"ఇదేఁవిఁటండీ, ఈ అన్యాయం ?" అని అడిగేను. అడిగితే, అతను దుమ్ముల గొండిలా ముఖం పెట్టేసేడు. కేకలు వేసేడు, నన్ను కొట్టినంత పనిచేసేడు. అతను ఆడినమాటల్లో మంచివితక్కువ' బూతులు ఎక్కువ. దుమ్మలూ మాంసపూఁ కక్కినట్టుగా మాట్లాడేడు.

అతను చెప్పినమాటల సారాంశం ఇది :

నా ఇష్టం ఒచ్చినట్టు చేస్తాను. నేనేం చేసుకుంటే చేసుకుంటాను. అడగడానికి నువ్వెవడివి ? వాడెవడు ? మరొకడూ, మరొకడూ ఎవడైనా ఎవడు ? అందులోనూ నువ్వా నన్నడిగేవాడివి? చాతనయితేఁవైనా అడగాలనుంటే, ఆ వెధవల్ని వెళ్ళి అడుగు. నేను నిజంకేసు పెట్టేను. కాదంటావా ? అనగలవా నువ్వు ? ఎవడైనా అనగలడా ? మరి వాళ్ళు నామీద పెట్టింది ? పచ్చిఅబద్ధాలేఁ కద ! నేను పచ్చగావుంటే చూళ్ళేక, నామీద అబద్ధం కేసుపెట్టి నా చూరుకి నిప్పంటించేరుకద ! నా నీడనిచేరి, ఇంటి పక్క వెధవలు, వీధిలో ముండలు అంతా నా నీడచేరి కిందనించీ ఎసరు పెట్టేరు కద ! పైన పంగనామాలు పెట్టేరుకద ! ఆఖరికి నా నీడైనా నాకు దక్కలేదుకద ! కాయలుకాస్తే అవి నాకు దక్కుతాయనా నీ ఊహ ? దక్కుతాయని నువ్వు పత్రింరాసి నాకివ్వగలవా ? ఆ వెధవలు తెంపకుండా కాపు కాస్తావా నాతరఫున ? వీధిలో ముండలు అందినవన్నీ తెంపుకుపోకుండా నువ్వు నాకు పారా ఉంటావా ? నా కొమ్మలు నాకులేవు. నా ఆకుల్నాకులేవు. నా నీడ నాకులేదు. నాకుదక్కన్ది నేనీన్నికు ఉండనివ్వను. ఆకు పినరైనా నాది నేనీన్నికివ్వను. ఎందుకివ్వాలీ ? చెట్టు నీదైతే ఆకులో అరసగం నువ్వు నాకిస్తావా ? వాణ్నాకిస్తాడా ? అంచేత — నాది నా ఇష్టం ఒచ్చినట్టు చేసుకుంటాను.

నీలమణితో వాదించి ప్రయోజనం లేదు.

అతగాడి గుండులా ఇల్లంతా బోడిగా ఉంది. ముందు ఆవరణంతా శ్మశానంలా ఉంది. కొమ్మలన్నీ ముక్కలుముక్కలై పోయేయి. మానుమానంతా తుండ్లు తుండ్లుగా తెగిపోయింది. ఆకులన్నీ వాడి ఎండి రాలి చచ్చి గాలికెగురుతున్నాయి. ఇల్లంతా నిర్భాగ్యంగా కళావిహీనంగా, చూడ్డానికి దుర్భరంగా పీనుగులపెంటతో నిండినట్టుగా ఉంది. నేనుండే గదంతా ఎండకి బొగులూ బొగులూమని మండిపోతోంది. వీధిలో ముసలమ్మ ఏ ఎండకో పోయుంటుంది.

నేనుమాత్రం ఆ మర్నాడే గది ఖాళీ చేసేసేను. ★